

M.A. (Part-I) Pali & Prakrit (Semester—I) Examination
PALI AND PRAKRIT
Paper—3
(Abhidhamma Sahitya)

Time : Three Hours]

[Maximum Marks : 80

N.B. : Write answers in the medium offered.

सूचना : स्वीकृत माध्यमातून उत्तरे लिहा.

सूचना : स्वीकृत माध्यम में उत्तर लिखिये।

1. (अ) खालीलपैकी कोणत्याही एका उतान्याचे भाषांतर करा :

(I) अतीते किर कस्सप भगवतो सासने वत्तमाने गङ्गाय समीपे एकस्मि आवासे महाभिक्षुसङ्घो पटिवसति। तत्थ वत्तसीलसम्पन्ना भिक्खू पातो व उट्ठाय यद्विसम्मज्जनियो आदाय बुद्धगुणे आवज्जन्ता अङ्गाणं सम्मज्जित्वा कचवरव्यूहं करोन्ति। अथेको भिक्खू एकं सामणेरं - - “एहि, सामणेरं इमं कचवरं छड्ढेही” ति आह। सो असुणन्तो विय गच्छति। सो दुतियं पि ततियं पि आमन्तियमानो— असुणन्तो विय गच्छतेव। ततो सो भिक्खू — “दुब्बचो वतायं सामणेरो” ति कुद्धो सम्मज्जनिदण्डेन पहारं अदासि। ततो सो रोदन्तो भयेन कचवरं छड्ढेन्तो — “इमिनाहं कचवरछड्ढनपुञ्जकम्मेन यावाहं निब्बानं पापुणामि एत्थन्तरे निब्बत्त निब्बत्तद्वाने मज्झन्हिकसुरियो विय महेसक्खो महातेजो भवेय्यं” ति पठमपत्थनं पट्टपेसि।

किंवा

(II) अथ खो मिलिन्दो राजा पञ्चहि योनकसतेहि परिवुत्तो भद्रवाहनं रथवरमारुह्य येन पूरणो कस्सपो तेनुपसङ्कमि। उपसङ्कमित्वापुरणेन कस्सवेन सद्धि सम्मोदि ! सम्मोदनीय कथं सारणीयं वीसिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्तं निसिन्नो खो मिलिन्दो राजा पुरणं कस्सपं एतदवोच — “को, भन्ते कस्सप, लोकं पालेती” ति। “पथवी, महाराज, लोकं पालेती” ति। “यदि, भन्ते कस्सप, पथवी लोकं पालेति, अथ कस्मा अवीचिनिरयं गच्छन्ता सत्ता पथवि अतिक्रमित्वा गच्छन्ती” ति ? एवं वुत्ते पुरणो कस्सपो नेव सक्खि ओगिलितुं, नेव सक्खि उगिलितुं। अधोमुखो पत्ताक्खन्धो तुण्हीभूतो पज्झायन्तो निसीदी।

10

(ब) मक्खलि गोसाल व मिलिंदराजाची भेट विषद करा.

किंवा

मिलिंदराजा यांचे व्यक्तीचित्र रेखाटा.

6

2. (अ) भाषांतर करा (कोणतेही एक) :

(I) तेन खो पन समयेन एका महाउपासिका आयस्मनं अस्सगुतं तिसमत्तानि वस्तानि उपट्ठासि। अथ खो सा महाउपासिका तेमासच्चयेन येनायस्मा अस्सगुतो तेनुपसङ्कमि। उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं अस्सगुतं एतदवोच — “अत्थि नु खो, तात, तुम्हाकं सन्तिके अज्जो भिक्खू” ति ? “अत्थि, महाउपासिके, अम्हाकं सन्तिके नागसेनो नाम भिक्खू” ति। “तेन हि, तात अस्सगुत अधिवासेहि नागसेनेन सद्धिं स्वातनाय भत्तं” ति। अधिवासेसि खो आयस्मा अस्सगुत्तो तुण्हीभावेन।

अथ खो आयस्मा अस्सगुत्तो तस्सा रत्तिथा अच्चयेन पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्ताचिवरमादाय आयस्मता नागसेनेन सद्धि पच्छासमणेन येन महाउपासिकाय निवेसनं तेनुपसङ्कमि।

किंवा

(II) अथ खो आयस्मा नागसेनो उद्धायासना येतायस्म अस्सगुतो तेनुपसङ्कमि । उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं अस्सगुतं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो आयस्मन्त नागसेन आयस्मा अस्सगुत्ते एतदवोच — “गच्छ त्वं, नागसेन, पाटलिपुत्तं । पाटलिपुत्तनगरे अस्सेकारामे आयस्मा धम्मरक्खितो पटिवसति । तस्स सन्तिके बुद्धवचनं परियापुणाही” ति । “कवि दूरे, भन्ते, इतो पाटलिपुत्तनगरं” ति ? “योजनसत्तासि खो, नागसेना” ति ।

“दूरो खो, भन्ते, मग्गो । अन्तरामग्गे भिक्खा दुल्लभा । कथाहं ममिस्सामी” ति ? “गच्छ त्वं, नागसेन, अन्तरामग्गे पिण्डपातं लभित्सासि सात्तीनं ओदनं विगतकाळकं अनेकसूपं अनेकव्यञ्जनं” ति ।

10

(ब) पुरणकाश्यप व मिलिंदराजाची भेट विषद करा

किंवा

भन्ते नागसेना सोबत मिलिंदराजाची भेट विषद करा.

6

3. (अ) सागल नगरीचे वर्णन करा.

किंवा

मिलिंद प्रश्न या ग्रंथाची माहिती लिहा.

10

(ब) भन्ते नागसेन यांचे व्यक्तिचित्र रेखाटा.

किंवा

भन्ते नागसेन यांची प्रवृत्ती विषद करा.

6

4. (अ) टिपा लिहा (कोणतेही दोन) :

(1) निव्वाण

(2) आचार्य अनुरुद्ध

(3) अकुसल चित्त

(4) अस्पावचर सोभन चित्त

10

(ब) रूप समुद्देश विषयी लिहा.

किंवा

चिन्ताचे प्रकार सविस्तर सांग.

6

5. वस्तुनिष्ठ प्रश्न सोडवा (कोणतेही 8) :

(1) अभिधम्मच उपदेश कोठे झाला ?

(अ) देवभूमि

(ब) पृथ्वी

(क) मरुभूमी

(ड) सागर

(2) अभिधम्म पिटकाचा दुसरा ग्रंथ कोणता ?

(अ) पट्ठान

(ब) यमक

(क) उदान

(ड) विभंग

(3) विभंग किती भागात विभागले आहे ?

(अ) 16

(ब) 15

(क) 18

(ड) 20

- (4) कथावत्थु चे लेखक कोण आहेत ?
(अ) मोगलिपुत्त (ब) महाकाश्यप
(क) आनंद (ड) अनुरुद्ध
- (5) अरुपावचर चित्त किती आहेत ?
(अ) 12 (ब) 8
(क) 10 (ड) 9
- (6) चित्ताचे एकुण प्रकार किती ?
(अ) 89 (ब) 90
(क) 80 (ड) 52
- (7) धम्मसंगिणीतील गाथांना काय म्हणतात ?
(अ) भूमी (ब) मातिका
(क) द्वार (ड) मय
- (8) अभिधम्माचा प्रथम ग्रंथ कोणता ?
(अ) धम्मसंगिणी (ब) यमक
(क) पट्टान (ड) उदान
- (9) यमक याचा अर्थ आहे :
(अ) जोड्या (ब) विशुद्ध
(क) कुशल (ड) चित्त
- (10) अभिधम्माचा अंतिम उपदेश कोणता ?
(अ) निब्बाण (ब) परमार्थ
(क) रूप (ड) चित्त
- (11) अभिधम्मपिटकाचा शेवटचा ग्रंथ कोणता ?
(अ) कथावत्थु (ब) पट्ठान
(क) यमक (ड) धम्मसंगिणी
- (12) पुगलपज्जतीचा विषय आहे ?
(अ) व्यक्ती (ब) संगिती
(क) विमुक्त (ड) मार

